

8. Белоусов Е.Н. Украина в системе международной экономической безопасности (экономико-правовой аспект) / Е.Н. Белоусов // Экономика та право. – №2(24), 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/epravo/2009_2/23.pdf.

9. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Угода, Протокол, Міжнародний документ від 14 червня 1994 р. – Офіц. вид. – 1994. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2467-17>.

10. Рябкова Д. Україна та Енергетичне співтовариство: закон привабливості / Д. Рябкова // Міжнародний Центр перспективних досліджень. – [Електронний ресурс]. – 2009. – Режим доступу: http://www.icps.com.ua/files/articles/54/64/EF_October_2009_UKR.pdf.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*Іртищева І.О., д.е.н., професор,
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського;
Біліченко О.С., здобувач,
Миколаївський національний аграрний університет*

Молодіжна політика є невід'ємною частиною державної соціальної політики, що полягає в інтеграції молодих людей в економічне, політичне і духовне життя суспільства. Вирішення питань державного регулювання становлення та розвитку сільської молоді в контексті соціальної безпеки розглядається як забезпечення найбільш сприятливих умов для кожної молодої людини, сприяння розвитку особистості, повноцінній участі в житті суспільства, наданню молоді максимальних можливостей для знаходженні своєї ніші на ринку праці. Метою державної молодіжної політики є здійснення системного державного впливу на процеси соціалізації молодого покоління, створення й розвиток соціально-економічних, політичних, організаційних і правових умов і гарантій самореалізації молодих громадян та реалізація молоддю соціально значущих функцій.

Конкурентоспроможність аграрного виробництва тісно пов'язана зі стабільним демографічним розвитком на селі, здатним забезпечити необхідний рівень відтворення людського потенціалу. Однак в Україні протягом останніх 20 років відбувається зворотна тенденція – постійне скорочення кількості населення. За даними Державної служби статистики України, цей показник зменшився із 51,6 (за станом на 01.01.1991) до 45,8 млн. чол. (01.01.2011). Серед областей України найбільшим внеском у загальну чисельність української молоді вирізняються густонаселені промислові регіони – Дніпропетровщина, Донеччина, Харківщина, а також м. Київ. Отже, підвищеною часткою молоді виділяються, з одного боку, більш розвинені та привабливі з погляду життєвих перспектив і можливостей трудової реалізації м. Київ, Харківська, Одеська області, а з іншого – західні регіони з відносно молодим населенням (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Чернівецька області), що зумовлено традиційно вищою дитородною активністю і пов'язаними з нею можливостями відтворення населення. Динаміка чисельності молоді в Україні за типом поселення також чітко відображає наслідки демографічних хвиль, особливо специфіку міжпоселенської міграції в країні. Згідно з даними офіційної статистики, на кінець 2011 року частка молоді серед сільського населення перевищувала 27%, тобто була лише на 3% менша, ніж аналогічний показник для населення міст. Економічна активність молоді в Україні є стабільно високою. Сьогодні налічується близько 8,5 млн економічно активних молодих осіб віком 15–35 років, що становить майже 38% усього економічно активного населення країни (у віці 15–70 років). Порівняно з попередніми роками цей показник залишився майже незмінним.

За підсумками 2010 р. близько 7,4 млн. молодих людей були зайнятими, що становило майже 37% усього зайнятого населення країни віком 15–70 років. Для порівняння нагадаємо, що кількість економічно активної молоді становила 8,5 млн. Рівень зайнятості молоді у віці

25–29 та 30–34 роки 2010 р. був вищий, ніж у середньому по Україні (58,5%) і становив 72,0 та 76,8% відповідно (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень зайнятості та безробіття молоді за статтю та місцем проживання, 2010 р.

Категорія	Усього у віці 15–70 років, тис.	Частка по вікових групах, %		
		15–24 роки	25–29 років	30–34 роки
<i>Рівень зайнятості молоді, % від кількості всього населення відповідної вікової групи</i>				
Населення, усього	58,5	33,5	72,0	76,8
у т.ч.:				
жінки	54,4	29,3	65,2	72,2
чоловіки	63,1	37,4	76,8	81,4
міські поселення	56,8	29,4	72,4	77,7
сільські поселення	62,7	42,3	71,0	74,4
<i>Рівень безробіття молоді, % від кількості економічно активного населення відповідної вікової групи</i>				
Населення, усього	8,1	17,4	9,9	7,9
у т.ч.:				
жінки	6,8	16,7	8,1	6,9
чоловіки	9,3	17,8	11,2	8,8
міські поселення	8,6	20,2	10,3	7,9
сільські поселення	7,1	12,6	8,4	7,9

Незважаючи на антикризову національну політику, через важкі економічні умови в сільській місцевості зменшилася кількість робочих місць, спостерігається негативний баланс міграційних процесів на селі – відтік молоді до міст у пошуках кращої долі та високих заробітків. Однією з основних причин зазначених процесів міграції є бажання молоді здобути вищу освіту. Але рівень розвитку інфраструктури села недостатній для того, щоб задовольнити високу пропозицію фахівців із вищою освітою на селі, тому молодь залишається в місті. Повільно вирішуються питання підтримання молодіжного підприємництва. Загострення економічної кризи позначається на якісному рівні дозвілля молоді, його духовно-культурному змісті, спрямованості. Зниження престижу освіти і культури в молодіжному середовищі призводить до падіння рівня духовності, моральної та інтелектуальної деградації.

Держава гарантує молоді право на працю, але через відсутність достатнього практичного досвіду, соціально-правових і професійних знань, а часом і моральної невідповідності до конкуренції на ринку праці, реалізувати своє право на працю молодим громадянам досить складно. Можна стверджувати, що законодавством недостатньо визначена відповідальність працедавців за відмову в працевлаштуванні молодих громадян, відсутні нормативні документи з економічного стимулювання працедавців, що створюють робочі місця для відповідних категорій молоді понад установлену квоту.

Молодь села потребує практичного соціального захисту з боку держави. Незважаючи на значні здобутки у цій сфері, існують значні проблеми, пов'язані насамперед із недостатнім її фінансуванням. Особливе значення в контексті антикризової політики держави мають механізми надходження коштів із бюджетів різних рівнів на виконання основних завдань молодіжної політики. Для досягнення позитивного результату, підвищення ефективності виконання бюджетних програм у сфері молодіжної політики необхідно налагодити зворотній зв'язок, особливо на етапі «внесок – результат», і підвищити відповідальність розпорядників коштів за ефективність їх використання. Зворотній зв'язок дає змогу забезпечити прозорий рух коштів, раціонально використовувати обмежені бюджетні ресурси і досягти запланованого результату, який би наближав до стратегічної мети – реалізації державної молодіжної політики (рис. 1).

Основною перешкодою для поглиблення соціальної орієнтації сільської молоді є практично зруйнована соціальна інфраструктура сільських населених пунктів.

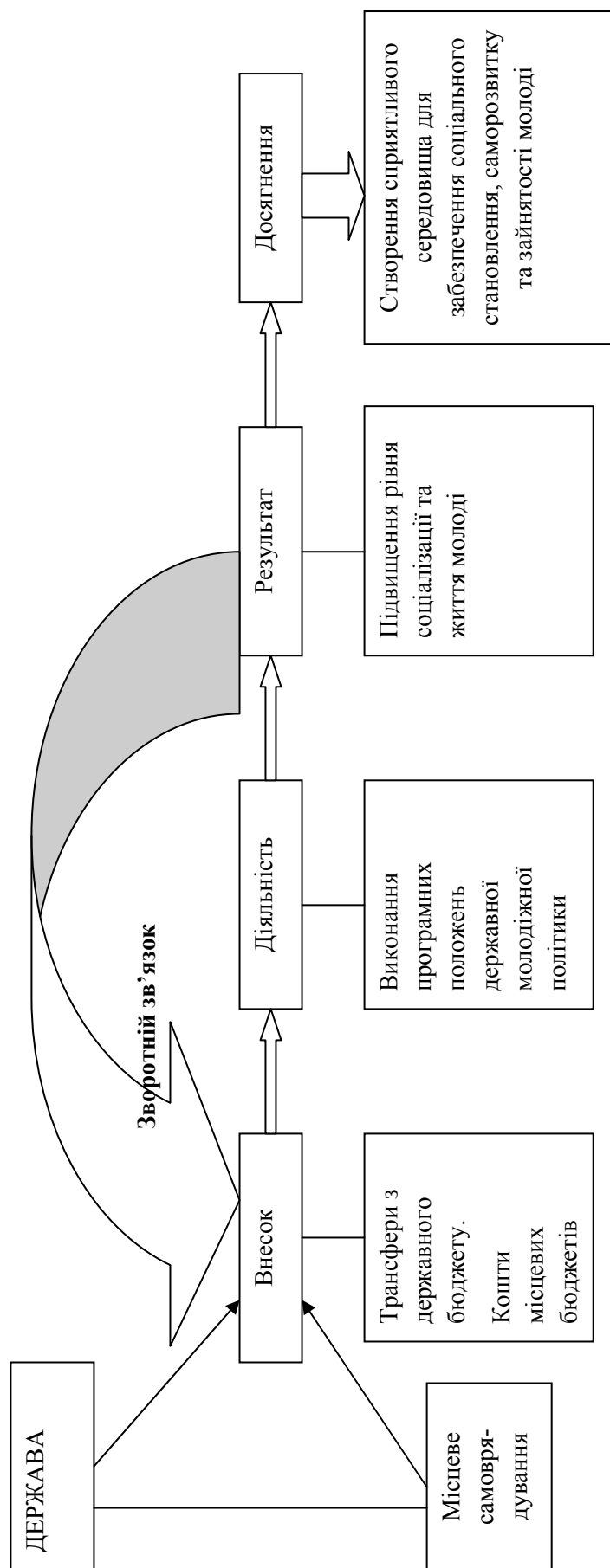

Рис. 1. Механізм руху бюджетних коштів на виконання завдань державної молодіжної політики

Зокрема, виявлено різкі коливання показників введення в експлуатацію загальної площі житла за період 1990–2010 років, що характеризується обвалом будівництва як загалом у країні, так і в сільській місцевості. Починаючи з 1997 року в нашій державі впроваджується програма «Власний дім», координатором якої є Міжвідомча координаційна комісія з питань підтримки індивідуального житлового будівництва на селі. Передбачалося, що за період 2002–2012 рр. щонайменше 70 тис. молодих сімей поліпшать свої житлові умови. За попередніми підрахунками, для цього потрібно 5,8 млрд. грн.

Виключне значення для становлення сільської молоді та її подальшої соціалізації має освіта. Загалом в Україні обсяги введення в експлуатацію дошкільних та загальноосвітніх закладів упродовж останніх 10 років коливаються на рівні 2000 року із незначним поживленням у 2008 році.

У результаті аналізу основних видатків за державними програмами, що здійснюються за рахунок Міністерства аграрної політики України за період 2006–2010 років, виявлено істотне зменшення видатків по бюджетних програмах на 14,3%. Це відбулося через скорочення фінансування реформування та розвитку комунального господарства в сільській місцевості та обсягів державного пільгового кредитування індивідуальних сільських забудовників.

Основними напрямками державної політики щодо розвитку сільської молоді повинні стати:

- сприяння розвитку сільської молоді як основного фактору сталого сільськогосподарського і сільського розвитку, активізація ініціативності та громадянської позиції сільської молоді;
- зростання ефективної зайнятості, створення додаткових робочих місць для сільської молоді шляхом посилення мотивації до розвитку сільського молодіжного підприємництва як однієї з умов підвищення рівня життя і доходів домогосподарств;
- диверсифікація сільськогосподарської діяльності, розвиток агротуризму, народних промислів тощо;
- стимулювання розвитку кооперативів, асоціацій та громадських об'єднань молодих селян, підвищення їх ролі у сільському розвитку;
- підтримання молодіжного будівництва в сільській місцевості, надання довгострокових пільгових кредитів індивідуальним сільським забудовникам, сприяння розвитку необхідної інфраструктури для надання сільському населенню житлово-комунальних послуг, поліпшення їх якості;
- створення умов для фізичного виховання та оздоровлення сільської молоді.

Практика показує, що активізація сільської молоді неможлива без залучення громадськості, створення структур, які б діяли в конкретному населеному пункті, на конкретній території. Саме місцеві громадські ініціативи є базисом для здійснення державної соціальної політики в інтересах сільської молоді.

Сільська молодь здатна реалізовувати необхідні соціальні ініціативи за рахунок бюджетних коштів, грантів через ефективне функціонування громадських організацій. Підвищення ролі організованих структур молодіжного руху в державотворчих процесах та модернізації українського суспільства потребує подальшого вдосконалення законодавчого забезпечення державної молодіжної політики, що передбачає: налагодження конструктивної взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з молодіжними організаціями; підвищення ефективності публічних консультацій шляхом проведення громадських слухань, круглих столів, експертних дискусій тощо; використання можливостей новітніх інформаційно-комунікативних технологій (соціальних мереж) для комунікації з представниками молодіжних структур.

Список літератури

1. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – НОВА ПАРАДИГМА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА В XXI СТОЛІТТІ

*Караєва Н.В., к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»*

На сьогодні існує багато визначень терміну «сталій/стійкий розвиток» (СР), які об'єднують тезу про те, що СР є збалансування, врівноваження потреб з ресурсними й екологічними можливостями суспільства, а також такий розвиток людства та характер використання ним ресурсів планети, який дає змогу задовольняти потреби сьогодення та не підриває потенційні можливості забезпечення потреб наступних поколінь.

Проблема досягнення умов сталого розвитку (СР) потребує для свого розв'язання відповідних взаємоузгоджених дій багатьох суб'єктів виробничо-господарської діяльності. При цьому важливою складовою зазначеного комплексу дій є забезпечення прийняттого рівня економічної безпеки (ЕКБ) держави та її окремих територій, адже, як зазначено в [1], досягнення умов СР потребує насамперед ефективної організації економічної діяльності.

У свою чергу, ЕКБ держави, рівень якої суттєво залежить від стану як навколишнього природного середовища (НПС), економічної стабільності суб'єктів господарювання, так і реципієнтів впливу, розглядається як система відповідних сфер життєдіяльності (наприклад: енергетична, інвестиційна, фінансова, зовнішньоторговельна, продовольча, соціально-демографічна, екологічна та ін.).

Таким чином, СР значною мірою залежить від рівня ЕКБ, враховуючи той факт, що національний дохід (НД) розподіляється по трьох складових, що може бути відбито наступним балансовим співвідношенням:

$$Q(t) = U(t) + C(t) + Z(t),$$

де $Q(t)$ – НД за час t ;
 $U(t)$ – обсяг нагромадження;
 $C(t)$ – обсяг споживання;
 $Z(t)$ – витрати на забезпечення безпеки (БП) всіх сфер життєдіяльності населення.

З урахуванням припущення про пропорційність виробничого нагромадження і приросту НД у той же момент часу і незалежності динаміки споживання і витрат на забезпечення БП маємо:

$$Q(t) = F [d(t)/dt] + C(t) + Z(t),$$

де F – капіталомісткість НД.

Ці рівняння описують на макроекономічному рівні динаміку трьох найважливіших сфер процесу СР суспільства – економічної (через показники НД і нагромадження), соціальної (через споживання) і БП (через співвідношення Z/U або Z/Q , що виражають ступінь захищеності середовища перебування людини від антропогенного впливу, пов'язаного з розміром нагромадження або обсягом продукції, що випускається).

Саме безпека перетворилася у властивість кожної держави не допускати ситуацій, пов'язаних із ризиком для життя чи здоров'я громадян, навколишнього середовища, разом із здатністю протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам для забезпечення національних